

EL COL·LECCIONISTA DE FADES, Josep Ballester.

València, 2 d'abril de 2009

Bona nit:

Ho faré curt que som molts a parlar avui. Crec que Josep Ballester m'ha convidat com a lectora, i com a lectora he escrit aquests folis.

Sincerament, m'aclapara la responsabilitat a l'hora de presentar aquesta novel·la, que no és una obra qualsevol. És la primera novel·la del poeta Josep Ballester. Un poeta consagrat, un poeta amb veu pròpia, un poeta premiat, estudiat i antologat, que considera que l'escriptor ha de ser capaç de conrear amb solvència tots els gèneres de la literatura. Ell ho aconsegueix. Així Ballester és autor d'assajos i estudis sobre literatura, és traductor i antòleg, és autor de literatura infantil i juvenil... i ara, amb "El col·leccionista de fades" tomba cap a la novel·la.

Per a fer-ho, per debutar com a novel·lista, en primer lloc ha fet una cosa que imagine que és fantàstica per a ell que ha sigut guanyar el premi Ciutat d'Alzira, el premi de novel·la que porta el nom de la seua ciutat, en l'edició que fa vint. Jo, que vinc d'una terra molt petita, crec que la petita pàtria de cada ú és la més important, la que dóna impuls per a conquerir-ne d més grans. Amb el premi, aquest honor ja el té Josep. Però el premi no seria res si no hi hagués una bona novel·la darrere.

Per debutar en el gènere, Josep ha optat per posar-se en la pell d'un altre escriptor, d'una altre segle, d'una altra cultura. Un autor de l'època victoriana que va escriure una obra que, com s'afirma en la contraportada del llibre, l'ha fet célebre, i tot i que

alguns diuen que és una història per a xiquets, em sembla que els adults n'hauríem de fer una relectura.

“He conegut, segons la relació al meu llibre secret, i en això sóc molt meticulós: 3 Alices, però en realitat, sols n’hi ha hagut 1, 7 Beatrices, 5 Carolines, 9 Constances, 7 Dollys, 3 Ediths, 6 Evelyns, 10 Florences, 4 Gertrudes, 8 Jenifers, 3 Lorines, 17 Marys 1 Nelly....” pàg 147

A la pàgina 147 el protagonista es defineix, es medeix com a home pel que té, pel que ha aconseguit, pel que guarda gelosament. *“digue-me Dodo,”* diu a les primeres pàgines aquest home que té 24 anys, que està dedicat a Déu i a l’ensenyament de les matemàtiques, i que un dia, passejant pel campus en veu una, de fada. Veu Alice.

“Quan Alice es va apropar i vaig examinar amb sorpresa aquella mirada i aquell somriure em vaig trasbalsar. Ho vaig saber de seguida. Ella seria l’ungüent que guariria l’esperit malalt que habitava el meu cos”. Pàg. 20

Amb Alice s’obri la magrana del desig, però al llarg de la seua vida, la passió per les nines es repeteix una vegada darrere una altra cada volta que un cos femení en creixement es posa davant la seua vista. No pot evitar observar-les, tocar-les, estar a prop d’elles.... és un voyeur.

Arribats a este punt us he de confiar un secret: El que més m’agrada de la novel·la és que conta una història políticament incorrecta. El protagonista de la història avui seria detingut per

la brigada de delictes informàtics de la Guàrdia Civil, i el seu cas eixiria a tots els telediarios. És a dir, Dodo, el voyeur, el professor, el diaca, és també fotògraf, i li agrada col·leccionar plaques amb tot de cossos femenins. Demana als pares de les xiques que els les deixen una estona. Aquest deixar una estona és textual. Ell els comprarà roba i pastissos de poma i els farà fotografies. Altres vegades les acompanya al circ, els fa jocs de mans, i els regala fruits saborosos per a xuplar-ne el regalim que deixen anar quan els mossega. Si aquesta persona hagués viscut hui, el següent pas hauria estat intercanviar per internet els arxius amb les fotografies.

Un altre aspecte de l'obra, encara que relacionada amb l'anterior, i que a mi me l'han feta molt atractiva, és que l'autor ha optat per contar la història sense posar-hi adjectius, sense fer valoracions morals. Les valoracions morals les ha de fer el lector a partir dels paràmetres que considere adients. En el lector, que és lliure, que reescriu, rau la responsabilitat d'etiquetar els personatges. Ballester utilitza el llenguatge amb tanta eficàcia que el lector "traga", podríem dir, descripcions de fets, de situacions o de moments, que aparentment són bells, emotius i agradables. No sé si a Pep li agradarà això que diré, però per ahí, en estos passatges traspua el Ballester poeta. És una camisa, la de poeta que no es pot llevar, que em sembla que no s'ha de llevar de damunt perquè afegeixen un valor a la novel·la. Però tornant a això que deia abans, només hi ha una objecció a fer a la manera com es descriu el comportament del protagonista, de Dodo, amb les menors....i és que si l'objecte dels fets, de la contemplació i de les carícies, i del pastís de poma, fora una de les meues filles, el mataria.

Per a mi això és un altre valor de la novel·la. És un bé de deu aquest instrument de comunicació que és el llenguatge escrit, i que és capaç d'emascarar qualsevol fet abjecte, embolcallar-lo

en sumptuoses metàfores de mel i fer que el lector s'empasse un escarabat com si fos la més exquisida de les menges.

I ja posats a parlar de la forma. El relat que ens mostra la vida d'aquest escriptor i professor, no és linial, sinó fragmentari. És més, està molt fragmentat. Qui obri el llibre es trobarà amb un text tot fet de paràgrafs, a vegades molt curts, curtíssims, molts espais en blanc. Textos de diversa procedència. A mi, aquest tipus de construccions m'encanten. Podríem dir que és un relat sincopat com ho són els pensaments, com ho pot ser l'escriptura d'un dietari, que té interrupcions i canvis de tema i canvis d'humor i fins i tot de registre, a mesura que els pensaments van fluïnt.

Estem parlant del dietari.... Del dietari que suposadament va escriure el protagonista de l'obra. Amb tot, mentre l'anava llegit em meravellava de la facilitat en que se me n'anava la bola. És a dir, quan llegia els pensaments del nostre voyeur havia de fer un esforç per recordar que era Josep Ballester qui havia escrit allò. En moltes ocasions em descobria a mi mateixa llegint i interioritzant el text com si fora obra del propi protagonista. És més, pensava.... "veus, ara escriu això de l'espill i juga amb Alice i això que diu del conill que arriba tard, i això i allò"... Per mi, això, el fet que l'autor del text desaparega darrere el personatge és un mèrit de l'obra.

A mi, com a autora m'interessa que els personatges deixen de ser-ho, que traspassen l'espill i siguin persones. I això és el que ha aconseguit Pep.

Ja ho he apuntat més amunt... El gruix de la novel·la és el dietari del professor que s'amaga davall les inicials C.L.D., però a banda tenim altres textos que ajuden a fragmentar la lectura, però

ajuden a desfragmentar el món de l'escriptor i compondre el fresc que se'ns ofereix. "El col·leccionista de fades" està compost per una introducció escrita per un doctornad en psicologia social i clínica, per algunes cartes que l'escriptor protagonista de l'obra intercanviava amb amigues i, finalment, l'intercanvi de correspondència entre el professor i Sigmund Freud, que es fa més abundant al final de la vida de l'escriptor. De fet, tot aquest material es va trobar, segons se'ns diu, entre tota la paperassa i la documentació de Sigmund Freud. A les cartes, el nostre protagonista explica els símptomes, com se sent, què li passa, a Freud i li demana ajuda perquè la seua afició a les fades, a les xiques de galeta, a les querubines, a les filles dels seus amics, li crea algun problema moral, i malestars físics i psicològics. És diaca, el protagonista, ja ho he dit abans, però com que quequeja, mai no arribarà a l'excel·lència que com a predicador va assolir son pare.

El personatge, aquest professor de matemàtiques, i de qui no estic dient el nom, perquè em sembla que l'autor ho prefereix, va destapant les seues obsessions a mesura que passen els dies i els anys de la seua vida.

Alice és una d'aquestes obsessions, però també ho és l'escriptura. Pensa que potser escrivint sublimarà el malestar que li provoca l'absència de la xiqueta, però només pot escriure sobre aquesta absència, sobre l'altra banda de l'espill.

Per a aquesta realitat que odie, contra tanta hipocresia, m'he decidit a afrontar el problema amb l'única solució que no ho és, que conec per al malestar i l'obsessió que m'inunda: l'escriptura. L'altre costat de l'espill. Contar el que sent. Encara que la meua tragèdia és doble. Quan ho conte em reprimesc, se'm fa difícil explicar algunes coses, encara que només siga per a mi. En definitiva, sóc un hipòcrita sempre. No escric, ni a mi mateix, ni el que sent ni el que pense. Que Déu Nostre Senyor m'ho perdone. Pàg. 49

L'espill, un costat i altre de l'espill és una referència constant en les cavil·lacions de l'autor. Una banda i altra de la realitat. Tot això ve subratllat per la seua gran afició a la fotografia. Primer fotografia paisatges. L'esglèsia, si fa sol.. Però quan coneix Alice descobreix el plaer de fotografiar les seues fades. Quan les retrata, ell està a l'altra banda de la màquina, i des de l'altra banda crea i recrea la realitat:

“El meu art requereix molta cura i procediment. Tinc un fitxer molt ben anotat amb les característiques de cada nena, el temps d'exposició, edat i adreça, resoldre les equacions per a l'enfocament òptic, nom i simpatia, barreja i composició dels productes químics, tendresa de la pell, el sistema col·lodió humit, registre de negatius i sabor dels llavis. A través del visor de la càmera veig l'univers i puc invertir-lo al meu plaer”. Pàg. 59

Hi ha moments molt perversos, on el text també condueix el lector just a l'altra banda. El llenguatge utilitzat és tan acurat, tan efectiu, que llegeixes fets o situacions políticament molt incorrectes, ja ho he dit abans, però no els dones importància, vas llegint, i vas tragant i vas tragant i vas llegint com la criada ajuda a masturbar-se un xiquet al qual ha de banyar. És tan efectiu, tan poètic, torne a dir, que quan Dodo es passeja pels

fosc i brut carrerons d'Oxford poden oldre la ferum dels rierols d'aigua bruta que el recorren. Em semblen magnífiques les descripcions de les cases on va per a veure's amb prostitutes, i la repressió que traspua quan explica com se sent amb elles i sense elles. Ell, que és tan aficionat a la fotografia, es fa un autoretrat ple d'ombres, però també ple de llums. Moltes vegades sap que el que fa no està bé, però ho fa en nom del bé.

De "El Col·leccionista de Fades" m'agrada la prosa sense estridències ni escarafalls, que no vol dir plana, en absolut. Es nota que hi ha una minuciosa del sedàs, de la decantació, la feina que, d'altra banda, em sembla que és la que fan els poetes, els bons poetes, els poetes continguts com Josep Ballester que fugen dels focs artificials i procuren sempre que no s'apague el caliu.